TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 20673

Tarih : 20.10.2026

10/4785

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye'de gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarında işkence, kötü muamele, tecrit ve diğer hak ihlallerinin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 12.10.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT), Türkiye'ye gerçekleştirdiği 2021 ve 2024 tarihli ziyaretlerin ardından hazırladığı raporları yayımlamıştır. Söz konusu raporlarda gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarında işkence, kötü muamele, tecrit, sağlık hizmetlerine erişim, avukatla görüşme, alıkoyma koşulları ve mahpusların temel haklarına ilişkin ciddi tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

CPT'nin gözaltı merkezlerine ilişkin tespitleri arasında kolluk görevlilerinin işkence ve kötü muamele uyguladığına ilişkin iddialar, avukata erişimin geciktirilmesi, usulsüz ifade alma girişimleri, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sorunlar ve insan onuruna aykırı alıkoyma koşulları bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumlarına ilişkin raporlarda ise aşırı kalabalıklaşma, hijyen ve fiziki koşulların yetersizliği, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sorunlar, sosyal ve kültürel faaliyetlerin kısıtlanması, dış dünya ile temasın sınırlandırılması, çıplak arama uygulamaları ve işkence ile kötü muamele iddiaları gibi çok sayıda sorun ortaya konulmaktadır.

Bunun yanı sıra ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilen kişilerin uzun süreli tecrit koşullarında tutulması, çocuk mahpusların maruz kaldığı hak ihlalleri, anneleriyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalan çocukların sağlıklı gelişim koşullarından mahrum bırakılması, kadın mahpuslara yönelik ayrımcı uygulamalar ve LGBTİ+ mahpusların güvenli koşullarda tutulmaları yerine tecrit edilmesi gibi özel risk gruplarına ilişkin ciddi sorunlar da raporlarda yer almaktadır.

İşkence ve kötü muamelenin mutlak biçimde yasaklanmış olması, devletin bu yasağı yalnızca kâğıt üzerinde tanımakla yetinmemesini; işkence ve kötü muamele iddialarını etkili biçimde soruşturmasını, sorumluları tespit etmesini ve mağdurları koruyacak mekanizmaları işletmesini zorunlu kılmaktadır. Anayasa'nın 17'nci maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi uyarınca işkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağı mutlak niteliktedir.

Ancak iktidarın bu tür iddialar karşısındaki "işkenceye sıfır tolerans" olduğu yönündeki söylemleri, Türkiye'de işkencenin önlenmesi için gerekli önlemlerin alındığı yönünde önemli bir açıklamalarının aksine çok sayıda işkence iddiası tarafımıza yapılan başvurulara ve kamuoyuna yansıyan bilgilerde yer almaktadır.

CPT'nin raporları da Türkiye'de gözaltı ve ceza infaz kurumlarında yaşanan sorunların münferit olaylar olarak ele alınamayacağını; önleyici denetim, etkili soruşturma, hesap verebilirlik ve insan haklarına dayalı infaz politikaları bakımından kapsamlı bir incelemeye ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir.

Ceza infaz kurumlarının kapalı yapısı ve mahpusların devletin doğrudan gözetimi altında bulunması, bu alanlarda gerçekleştirilecek bağımsız ve etkili denetimin önemini daha da artırmaktadır. İşkence ve kötü muamele iddialarının cezasız kalması, yalnızca mağdurların haklarını ihlal etmemekte; aynı zamanda benzer ihlallerin tekrarlanmasının önünü açmaktadır.

Bu nedenle CPT'nin 2021 ve 2024 tarihli raporlarında ortaya koyduğu tespit ve tavsiyelerin Türkiye'deki uygulamalar bakımından değerlendirilmesi; gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarında işkence, kötü muamele ve tecrit iddialarının kapsamının belirlenmesi; özel olarak çocuk, kadın ve LGBTİ+ mahpusların karşı karşıya kaldığı hak ihlallerinin araştırılması; sağlık, hijyen, avukata erişim ve dış dünya ile iletişim hakkına ilişkin sorunların tespit edilmesi; mevcut denetim ve başvuru mekanizmalarının etkinliğinin incelenmesi ve ihlallerin önlenmesi için alınması gereken yasal ve idari tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

Bu gerekçelerle, Türkiye'de gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarında işkence, kötü muamele, tecrit ve diğer hak ihlallerinin tüm boyutlarıyla araştırılması, sorumluluk mekanizmalarının ve mevcut denetim sisteminin incelenmesi ve ihlallerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması arz ve teklif olunur.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	